14

Siyasi Partilerin Gençlik Kolları

Birol Caymaz

Bu çalışmada günümüz Türkiye'sinde gençlerin neden siyasete ilgi duymadıkları konusundan ziyade, siyasete parti kanalıyla katılan gençlerin parti yapıları içerisindeki yerleri, konumları, genç olmalarından ileri gelen, onları yetişkinlerden farklı kılan özgün bir duruşlarının, tarzlarının olup olmadığını yorumlamaya çalışacağım. 22 Temmuz 2007 seçimlerinin hemen ardından derinlemesine görüşme tekniği kullanarak yaptığım küçük ölçekli araştırma üç siyasi partinin (AKP, CHP ve MHP / Ülkü Ocakları) gençlik kollarını kapsamaktadır.[1] Açık uçlu sorular ve kimi zaman girizgâhlarla yürüttüğüm çalışmada AKP gençlik kollarından dört, CHP gençlik kollarından iki ve son olarak Ülkü Ocakları'ndan iki genç yöneticiyle görüştüm. Görüşmelerden yaptığım alıntılarda muhataplarımın tanınmaması amacıyla isimlerini ve belirgin özelliklerini değiştirdim. Tematik olarak yorumlayacağım bu mülakatların söz konusu partiler bünyesinde faaliyet

---

1 Görüşme talebimi olumlu karşılayan yetkililere ve mülakata katılmayı kabul eden gençlik kolları mensuplarına içtenlikle teşekkür ediyorum. Kayıtların çözülmesi gibi ağır bir yükü omuzladıkları için başta Yörük Kurtaran olmak üzere İstanbul Bilgi Üniversitesi Gençlik Çalışmaları Birimi'ndeki arkadaşlara minnettarım.

gösteren gençlik kollarının anlaşılmasında mütevazı bir katkı oluşturacağı kanısındayım.

Türkiye'de gençlerin aktif siyasal katılım eğilimlerini inceleyen çalışmalar özellikle 12 Eylül 1980 askeri darbesinin bu alanda gerileme anlamında yapısal bir dönüşüm yarattığını belirtiyorlar.[2] Günümüzde gençlerin siyasete ilgilerini çözümleyen İstanbul ölçekli bir alan araştırmasına göre gençler siyaset içinde aktif olmayı istememektedirler. Söz konusu siyasete ilgisizlik olgusu cinsiyet, eğitim ya da gelir farklılıklarına göre değişiklik göstermiyor (Yurtsever-Ateş, 2006). Araştırmada herhangi bir siyasi faaliyete (dernek, kulüp veya siyasi parti organları) katıldığını beyan edenler (%21) arasında siyasi parti faaliyetlerine katılanların oranı %7,9 olarak tespit edilmiştir. Bu oran tüm denekler göz önüne alındığında %1,7'lik bir değer ortaya çıkmaktadır. Söz konusu %7,9'luk dilim içerisinde yani siyasi partilerde yer alan gençler arasında eğitim düzeyi düştükçe ve gelir düzeyi arttıkça katılım artmaktadır. Bu durumu ekonomik sermayenin kültürel sermayeye tahvil edilmesi olarak yorumlamak mümkündür. Başka bir ifadeyle diploma ve onun sağladığı statünün yetersizliği durumu, parasal güç vasıtasıyla, parti kanalıyla aşılmaya çalışılmaktadır. Gençlerin partizan siyaset içerisinde çok düşük oranda yer almaları olgusu (%1,7) araştırmaya katılanların gençliğin siyasette yeterince temsil edilip edilmediği hakkında görüşleriyle çelişmektedir. Buna göre, deneklerin %7'ye yakın bir bölümü gençlerin siyasette yeteri kadar temsil edildiğini düşünmekte, yaklaşık %80'lik bir bölümü de aksi görüş bildirmektedir. Gençler siyasal alanda yeterince temsil edilmediklerini düşünmelerine rağmen neden siyasette aktif rol almak istemiyorlar? Araştırmayı yapan Nevin Yurtsever Ateş'e göre bu konudaki çelişkili duruşun nedenlerini 12 Eylül'le ilişkilendirmek zor değildir. 2000'lerin gençliği askeri darbenin sonuçlarından rahatsız fakat bu sorunu aşma-

---

2 Bu konuda yapılmış araştırmalar için Bkz: Demet Lüküslü - La Jeunesse Turque Actuelle: La Fin du "Mythe" de la Jeunesse. 2005 senesinde yazarın Paris Sosyal Bilimler Yüksek Okulu'nda savunduğu doktora tezi. Türkçe çevirisinin yayımlanması bu konuda önemli bir boşluğu dolduracaktır. Ayrıca Armağan, 2004 ve Kentel, 1995.

yı sağlayacak sosyo-politik ifade araçlarından ve kanallardan yoksundur (Yurtsever-Ateş, 2006: 146). Bu anlamlı saptamaya başta partiler olmak üzere siyasi faaliyet alanlarının gençlere uzun süre kapatılması olgusunu da eklemek mümkündür.

Askeri iktidarın yasakçı ve kısıtlayıcı yasal düzenlemelerinin yanı sıra darbeyi tamamlayan yeni liberal politikalar, ekonomik alanın yanı sıra politik ve kültürel alanlarda da bir dizi önemli dönüşüm yarattı. Seksenli yıllarda her alanda gözlenen dönüşümün genç kuşakları derinden etkilediğini, serbest pazarı, tüketim toplumu ve sayıları giderek artan özel televizyon kanallarıyla yeni bir genç tipi yarattığını söylemek mümkündür.

Askeri darbenin ardından kurulan "yeni" düzende gençlere siyasetten uzak durmaları, ülkeyi kurtarmak gibi ütopik işlerle uğraşmak yerine kendilerini kurtarmaları "tavsiye edildi". 12 Eylül hareketinin başta siyasal partiler, sendikalar ve dernekler olmak üzere kurumsal siyasal yapılarda yaptığı baskıcı ve sınırlandırıcı düzenlemeler, görece kısa bir süre sonra demokrasiye geçilerek aşılmış gibi görünse de, yetmişli yılların en dinamik siyasi aktörleri arasında yer alan siyasi içerikli gençlik hareketleri bir daha toparlanamadılar. Askeri yönetimin gençliği eğitim ve çalışma hayatına kapatma stratejisi büyük oranda daha sonra iktidara gelen sivil yönetimler tarafından sürdürüldü. Uzunca bir aradan sonra 1997 senesinde tekrar faaliyete geçen gençlik kolları; ast üst ilişkisini kabullenen, üstlerinin/büyüklerinin verdiği işleri yapan, parti içerisinde ve siyaset kariyerinde yukarılara tırmanmak için sırasını bekleyen gençlerle, emir komuta düzenini çağrıştıran bir biçimde siyasete geri döndü.

Bu nedenle günümüzde siyasi partiler dolayımından siyasete katılan gençleri 12 Eylül 1980 öncesindeki gençlik hareketlerini idealleştirerek ele almak yanıltıcı olmaktadır. Gençlerden her daim değişimin, yeniliklerin ve özgürleşmenin taşıyıcısı olmaları beklemek gençliğin değişmeyen bir doğası olduğu gibi tarih dışı varsayıma dayanmaktadır. Buna rağmen yukarıda da belirttiğim gibi gençlik siyaset ilişkisine dair günümüzde yapılan yorumlarda çoğu zaman 60'lı ve 70'li yılların gençlik ha-

reketleri referans alındığını görüyoruz. 60'lar ve özellikle de 70'ler gençliğinin günümüze nazaran ayırt edici özellikleri verili siyasi sistemini eleştirerek, daha ziyade parti dışı hareketlerde, derneklerde genelde değişim talep eden radikal söylemler etrafında muhalif bir duruş sergileyerek siyaset yapmalarıdır. Tüm toplumsal kategoriler gibi gençlerin de tarihsel süreç içerisinde gündeme gelen değişim ve dönüşümlerden etkilendiğini, bu nedenle 80 sonrası gençliğinin eski dönemlere nazaran önemli farklılıklar taşıdığını görmek gerekiyor. Günümüzde artık "bildiğimiz gençliğin sonu"nun geldiğini, partiler kanalıyla siyasete katılan gençlerin çıkarcı güdülerle hareket ettiğini düşünen Samet İnanır'a göre; "(...) bu dar sahada siyaset yapmaya soyunanlar, bu sahayı genişleterek ferahlatmak yerine "ihale", "kadrolaşma" kelimelerinin çağrışımlarıyla siyaseti şahsen "güçlü" olmak için bir yatırım olarak gören "esnaf" itkileri ağır basan kişiler olmakta" (İnanır, 2005: 44).

Konuyu parti gençlik kolları düzleminde ele aldığımızda 80 öncesi ve sonrasında siyasete partiler içerisinde yer alarak katılan gençlerin oranında ciddi bir gerileme olduğu görülmektedir. Örneğin Özer Ozankaya'nın 1966'da üniversiteli gençliğin siyasi eğilimleri üzerine yaptığı bir araştırmada o dönemde erkek öğrencilerin %6,3'ü ve kız öğrencilerin %1,8'inin siyasi parti faaliyetlerine aktif olarak katıldıklarını görüyoruz (Ozankaya, 1966: 127). 12 Eylül 1980 askeri darbesiyle yapılan yasal düzenlemelerle bir yandan dernekleşme zorlaştırılmış, diğer yandan da partilerin gençlik kollarına yaklaşık 17 yıl boyunca kilit vurulmuştur. Gençlerin örgütlü siyasi ve sosyal faaliyetlerden uzak tutulmasını amaçlayan askeri yönetim anlayışının "sivil" iktidarlar tarafından da uzun süre sürdürüldüğü göz önüne alındığında geldiğimiz noktada gençlerin siyasetten uzak durma eğilimlerinin anlaşılması mümkündür. Ayrıca süreç içerisinde 12 Eylül döneminin siyasete dair korkutucu propagandalarının anne babalar dolayımıyla çocukların ve gençlerin sosyalleşme süreçlerine apolitiklik olarak yansıdığını da unutmamak gerekiyor.

Bu bağlamda partilerin gençlik kollarının on yedi yıllık bir aradan sonra 1997 yılında yeniden kurulması anlamlıdır. Böylece, askeri

ve sivil yönetimlerin gençliği siyasetten uzak tutma çabaları bir kuşağın siyasal alanda örgütlü temsilini önlemiş oldu.

60'lı yıllardan günümüze siyasi partilerde siyaset yapan gençlerle ilgili değişimin sadece nicelik itibarıyla değil nitelik olarak da dönüşüme uğradığını söylemek mümkün. Eski dönemin kendini ülke menfaatleri için feda etme anlayışı günümüzde yerini daha bireyci bir anlayışa bırakmış görünüyor (Karadeniz, 1975: 35).[3] Bu Max Weber'in sosyal aktivitelerin belirleyenleri üzerine kurduğu ideal tiplerden birisi olan "amaçsal rasyonelliği" şiar edinmiş, yapacaklarını sonuçlarıyla birlikte önceden hesaplayan modern bireyine yakın duran bir tip (Weber, 1971: 22-23). Burada, tam bağımsızlık, ulusal kalkınma, anti-emperyalizm gibi 80 öncesi gençliğinin aşkın değerleri yücelten coşku ve duygusallığından uzak soğukkanlı bir rasyonellikle toplumsal, siyasal olguları değerlendiren bir yaklaşımla karşı karşıyayız. Örneğin AKP Gençlik Kolları'na davet edildiğinde kendisini çağıranların güvenilir olduğuna inanan Necati, sadece bu güven duygusuyla hareket etmediğini, partinin başında kim olduğuna baktığını, partiye katılmasının kendisine kişisel olarak ne getirip ne götüreceğini bir süre düşündükten sonra kararını verdiğini belirtmektedir: "Buraya girersek ne olacak, ne vermem gerek ne ayırmam gerek diye düşündüm. Maddi olarak, zaman olarak, ne ayırmalıyım. Ne yapmam bekleniyor, bunları değerlendirdim."

Necati dört yıllık tecrübenin sonunda, partiye dahil olmasının, kendisine neler kaybettirdiği ve kazandırdığının muhasebesini yapıyor: "Daha çok okuyabilirdim okuyamadım. Evimde kitaplarım duruyor. Bu yönden vicdan azabı var. Zaman konusunda, kişisel gelişim konusunda. Normal olarak, 40 yaşından sonra siyasete girmek farklı, 23 yaşında girmek farklı. Böyle bir siyasal, sosyal yapının içerisine. Sadece burası değil bir dernekte de olsaydım, bu kadar vakit ayırsaydım aynı durumda olurdum. Kendinizle ilgili biriktirmeniz gereken, kişisel olarak biriktirmeniz gereken sermaye... Sadece parasal anlam-

3 Karadeniz 70'li yılların ortalarında kaleme aldığı anılarında "1960 sonrası gençliği , yurt sorunları üzerinde söz sahibi idi. Gençliğin fikri önemliydi" demektedir.

da demiyorum, ticaretle uğraşıyorsanız parasal, memursanız kariyeriniz, akademisyenseniz bilginiz anlamında. Kişisel sermaye biriktirmeniz gereken zamanda partiyle ilgileniyorsunuz, çünkü bu sermayeyi biriktirebildiğiniz yegâne şey zaman. Bunlara değer bir şeyler olmalı. 35 yaşına geldiğiniz zaman bu işlerle ilişkinizi kesip dönüp baktığınız zaman, ben bu kullandığım zamanın alternatif maliyetine değer bir şey yaptım mı?"

Siyasete girmenin normal yaşının 40 yaş üstü olduğunu belirten Necati, adeta erkenden riskli bir iş üstlendiğini düşünüyor. Yukarıda gördüğümüz kişisel muhasebeye dayalı sorgulama tam da daha önce belirttiğimiz Weberyen amaçsal rasyonellik ideal tipiyle örtüşmektedir. 80 öncesi politize gençliğin en önemli ayırt edici özelliği olan, siyasal bir hareketin içerisinde yer alarak toplum adına kişisel olandan fedakârlıkta bulunma anlayışını benimsemeyen Necati, "kendisini feda etme" kavramına da mesafeli bakmaktadır: "Toplum için kendimizi feda ederiz gibi bir yaklaşım değil de ama zaten bu çok pragmatik bir şey olurdu. Kendisine faydası olmayanın topluma faydası olmaz. Kendini topluma bir şey verecek şekilde donatamayan birinin toplum için ben kendimi feda ediyorum demesi bana anlamlı gelmiyor. Verecek neyin var ki sen kendini toplum için feda ediyorsun?" Kişisel faydacılığın yüceltildiği bir anlayışı benimsemiş görünen Necati'nin önceliği her ne kadar partiye zaman ayırsa da kendisidir. Necati'nin söyleminde parti için yaptıklarının günün birinde kendisine olumlu geri dönüşü olacağı beklentisi seziliyor.

Partizan siyasetin gençler nezdinde kişisel çıkarların kollanması anlayışıyla ilişkili olup olmadığına dair konuşmamızda Ülkü Ocağı İstanbul yöneticilerinden Sena, kendi siyaset anlayışlarının ülkücülük yani idealizm üzerine kurulduğunu, bu nedenle siyasetten maddi çıkar beklentileri olmadığını belirterek özellikle bu konuda AKP'li gençleri eleştiriyor: "AKP'li gençlerin daha çok, işte Avrupalı oluyoruz, bize gökten para yağacak, çok zengin olup çalışacağız gibi, daha maddi kaygıların peşinde koşan insanlar olduklarını ve onları politikaya iten şeyin menfaat olduğunu düşünüyorum."

MHP içerisinde de AKP gibi siyasete atılmanın çağı yönetim tarafından 40'lı yaşlar olarak benimsetilmeye çalışılıyor. Sena'nın bu konuda söylediklerinden parti genel başkanının genç idealistlere ancak 2023 senesinde bitirebilecekleri zor bir ödev verdiği anlaşılıyor: "Genel başkanın, Devlet Bey'in çok sık tekrarladığı bir şey var. Bizim önümüze koyduğu bir hedef var. 2023 yılında Türkiye'yi lider ülke seviyesine getirmek. Şimdi hepimizin kafasında olan tek şey üniversitemizi dört yılda birtirelim, sorunsuz bitirelim. Yapabiliyorsak alanımızda uzmanlaşalım. Yüksek lisansımızı, doktoramızı yapalım. Ülkü Ocakları'ndaki gençlerin en az bir batı dili ve bir doğu dili öğrenme mecburiyeti olsun. 2023 yılında o zaman 40'lı yaşlara yaklaşan insanlar olacağız, hayatımızın en verimli zamanlarında olacağız. Devlet kademelerinde olursak, ya da siyasette olursak, neticede yaş itibariyle bizler olacağız orada. MHP adına biz mücadele ediyor olacağız. MHP'nin, ülkücü hareketin hedeflediği Türkiye'yi oluşturmak için mücadele edeceğiz."

Seçkinci bir kariyer planlamasına benzeyen bu projeyle genel başkan, gençlere siyasette sıralarını beklemelerini telkin ediyor. Sena yine de bu konuda tam ikna olmamış olsa gerek; geçen seçimlerde 25 yaş sınırı uygulansaydı milletvekilliğine aday olmayı düşündüğünü belirtmektedir. Bu bağlamda, bir sonraki seçimlerde MHP'nin idealist gençlerini parti içi statükoya hapsetmesi biraz zor olacağa benziyor.

GENÇLİK KOLLARINDA SİYASET: NEDEN VE NASIL?

Gençlerin sosyalleşme süreçlerinde ve siyasi duruşlarının biçimlenmesinde içerisinde yetiştikleri toplum ve yaşadıkları dönemin genel özelliklerinin yanı sıra aile, arkadaş çevresi ve okulun önemli bir ağırlığı olduğunu biliyoruz. Görüştüğüm gençleri aileleri aktif siyasete teşvik etmeseler de bu konuda engellemiyorlar. Anne babanın siyasi eğilimiyle çoğu zaman uyumlu siyasi tercihler söz konusu. Gençlerin siyasi anlamda sosyalleştikleri kurumsal yapılar genelde lise ve üniversiteler. Özellikle üniversite yıllarında içerisinde yer aldıkları, kuruluşuna veya

yönetimine katıldıkları kültürel, siyasi karakterli organizasyonlar sayesinde gençlerin deneyim kazandıkları görülmektedir. Görüştüğüm gençleri parti gençlik kollarına taşıyan ilişkiler söz konusu ortamlarda kurdukları siyasi boyutu da olan dostluklar. AKP'li gençler lise ve üniversite yıllarından tanıdıkları, Milli Görüş çizgisindeki eski arkadaşları ve ağabeyleri tarafından partinin gençlik kollarına çağırılıyorlar. Üniversite ortamında sosyal ve siyasal alanlarda aktif olan bu kişilerin belirli bir örgütçülük tecrübesiyle donanmış olduklarını söyleyebiliriz.

AKP gençlik kolları il yönetim kurulu üyesi Ayşe'nin partiye katılma süreci bu varsayımı doğruluyor: "Ben Bilgi Üniversitesi'ne başladığım zaman küçük çaplı siyasetle uğraşıyordum. Her okulda vardır öğrenci konseyi ama bizim üniversitemizde daha önemlidir. Seçimleri daha büyük çaplıdır. Kampanya dönemi olur. Hazırlıktan itibaren onun içinde yer aldım. İkinci sınıfta başkanlık yaptım. Küçük bir siyasi tecrübeydi, bundan keyif aldığımı gördüm. Üçüncü sınıfta beni tanıyan, aynı zamanda partide görev alan bazı arkadaşlar beni dönemin AKP İl gençlik kolları başkanına önermişler. Bana böyle bir taleple geldiler. İlk başta kabul etmedim. İl yönetimi dediğiniz, elli kişi ve donanımlı elli kişi, diye düşündüm. Benden daha donanımlı kişiler var diye düşündüm. Çok ısrar ettiler. Kabul ettim."

Ailesinin eskiden Milli Görüş çizgisine yakın olduğunu fakat aktif siyasetle ilgilenmediğini belirten Ayşe'nin babasını çevre edinmesi için AKP'ye girmeye teşvik etmesi onun siyasete bakışı konusunda ipucu vermektedir: "Babam AKP'ye üyeydi. Benden önce üye oldu. Benim isteğimle. Ben onu teşvik ettim. Çünkü o zaman oturduğumuz şehre yeni taşınmıştık, yeni bir iş kuruyordu ve çevre edinmesi gerekiyordu. Siyasetin buna destek ve faydası olacağını düşünüyordum. Teşvik ettim. AKP zaten beğendiğimiz bir partiydi. Ailem de memnun oldu."

AKP gençlik kollarındaki görüştüğüm diğer gençlerin de ya imam hatip lisesi yıllarından ve ya üniversite yıllarından dahil oldukları siyasi ağlar sayesinde göreve çağrıldıklarını görüyoruz. Bu konuda Necati; "Üniversiteden sonra AKP'nin kurulmasıyla, liseden üniversiteden arkadaşlarımla konuştum. Gençlik kolları oluşacak burada de-

diler. İstersen sen de görev al dediler. İstersen başla dediler. Güvendiğim arkadaşlardı. Tamam dedim. Başvurdum mülakat falan derken kuruluşundan beri parti gençlik kollarındayım" demektedir.

İmam hatip lisesi yıllarında edebiyat dergisi çıkartan, üniversite konseyinin kuruluşunda çalışan ve konsey başkanlığı yapan Ahmet de, kulüp, dernek, konsey gibi faaliyetlerde edindiği tecrübenin ve kurduğu ilişkilerin kendisini partiye taşıdığını belirtiyor: "Daha önce üniversite konseyinde birlikte çalıştığım bir arkadaşım, AKP gençlik kollarının kurucuları arasında, onun davetiyle geldim. Geldiğimde baktım, bizim üst dönemden imam hatipten ağabeylerimiz yönetimdeler." Ahmet'in kişisel deneyim ve ilişkilerinin yanı sıra aileden gelen bir birikimi olduğunu da öğreniyoruz. "Benim dedem muhtar. Dedemin babası da köyün muhtarıymış. Aileden gelen bir şey var" diyen Ahmet'in annesi bir dönem Refah Partisi'nin ilçe kadın kolları başkanlığı, babası ise geçen dönem AKP milletvekilliği yapmış. Neden AKP'de siyaset sorusunu Necati iki nedeni olduğunu söyleyerek cevaplıyor. Büyük neden, kuruluş aşamasındaki parti genel başkanına İstanbul belediye başkanlığından dolayı duyduğu sonsuz güven, küçük neden de kendisini partiye çağıranların yakın arkadaşları olması. Bu eğilime bir de ailesinin eskiden beri aynı siyasi çizgide durmasını eklediğimizde, AKP'de yer alması neredeyse doğal bir durum haline geliyor.

AKP'nin kuruluş sürecinde Kıbrıs'ta okuyan Mehmet, öğrenimi boyunca içerisinde yer aldığı Milli Görüş patentli Evrensel Sevgi ve Kardeşlik Derneği'ndeki ilişkileri dolayısıyla partiye katıldığını belirtiyor. "2005 Şubat ayında okul bitti, Kıbrıs'tan geldim. Dernekteki arkadaşlarımızla, süreçte beraber olduğumuz insanlarla siyaseti buraya taşıdık. Bundan önce AKP yoktu ama çeşitli vesilelerle bir aradaydık. Dolayısıyla ekip olarak buraya taşındık."

Partiye katılma konusunda 2003 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencisiyken CHP gençlik kollarına üye olan Funda da örgütçülük tecrübeleri açısından benzer özellikler sergiliyor. Siyasetin aile geleneği olduğu bir ortamda büyüyen, "herkesin oturup konuşarak ülkeyi kurtardığı" CHP'li ailesinde Funda'nın büyükbabası 70'li yıllarda

CHP milletvekili, halası bir dönem kadın kolları başkanı, annesi de 80 öncesinde partide aktif üye. Funda, parti gençlik kollarının yanı sıra birçok sivil toplum kuruluşunda çalışma deneyimine sahip: "Arı Hareketi'ne, Rotary'ye, Türk Eğitim Gönüllüleri Vakfı'na üyeyim. Daha önce de okulda kendi kurduğum, Avrupa Birliği Çalışmaları Kulübüm vardı." Gençlik kollarının yanı sıra Mor Çatı ve KAGİDER'de (Türkiye Kadın Girişimciler Derneği) kadın sorunları konusunda çalışmalara katılan Funda, CHP gençlik kollarından sonra Rotary'den ayrıldığını, aktif olarak en fazla zaman ayırdığı yerlerin CHP ve Arı Hareketi olduğunu belirtmektedir.

Siyasete kişisel merakından dolayı girdiğini, öğrencilik hayatı boyunca dernek, STK ve benzeri kurumsal yapılarda faaliyet göstermediğini belirten Turgut, bu kararı birdenbire 2001 senesinde üniversiteyi bitirir bitirmez verdiğini ve hemen parti gençlik kollarına kaydolduğunu söylüyor. Anne ve babası eskiden beri CHP'li olsalar da çocuklarının aktif siyasete girmesini pek sevinerek karşılamamışlar. Turgut'un üniversiteyi bitirerek hemen kendi işini kurmasıyla parti üyeliği aynı döneme rastlıyor. Bu durum yukarıda bahsettiğimiz AKP'li Ayşe'nin babasına yeni taşındıkları şehirde çevre edinmesi için partiye üye olmasını tavsiye etmesine benziyor. Yeni gelinen yerde yeni bir çevre edinme meselesinde siyasi parti üyeliği/yöneticiliği rasyonel bir çözüm. Turgut'un ailesi de 1998'de İstanbul'a taşınıyor, aynı tarihlerde kendisi başka bir şehirde üniversiteye devam ediyor. Mezuniyetten sonra halen parti faaliyetlerini yürüttüğü İstanbul'un gelişmiş ilçelerinden birisine yerleşiyor. "Buralı değilim ama burada oturduğum için burada siyaset yapmam daha kolay oldu. 2002'de iş hayatına girdik. İşimin evimin burada olması vesile oldu."

Diğer gençlere nazaran öğrencilik yıllarından örgütçülük tecrübesi olmayan Turgut'un, kendisini partiye getiren nedenler arasında ekonomik krizin tetiklediği bireysel gelecek kaygılarının izlerini görmek mümkün: "STK'larla çok alakam olmadı. Üniversitede öğrenciydik, daha sonra bir an önce iş hayatına atıldık. Ben siyasi kitaplar okurum aslında. Partiye ilk gelişim 2001 ama esas faaliyetim 2002'de ol-

du. 2001 krizi beni farklı şekilde düşünmeye yöneltti. Dedim ki, şu anki durumdan memnun değiliz. Siyasete bakınca memnun olduğumuz söylenemez. 27 yaşındayım. Bakınca geçmişe, sürekli memnuniyetsizlik. Birileri bizim adımıza karar veriyor ve biz ne yazık ki o kararları iyisiyle kötüsüyle yaşamak zorundayız. Bazen bakınca hayatınız geçiyor, çocuklarınız devreye giriyor. Sonra kendi kendime ne yapabilirim dedim, birey olarak. Yani ülkeyi yönetmek, partide bir şeyler yapmak, geleceğin temellerini atmak, nereden olabilir dedim. Siyasi parti olabilir dedim. Neresi olabilir benim için, CHP. En azından bir sorumluluk. Bu yol uzun soluklu ve zor bir süreç bunu göze alarak girdim. En azından temelden bir gireyim dedim. Bu partiler ne yapar geleceğe yönelik, nasıl hedefler konur? Memnun olmadığınız düzenlerden tutun, sistemden haklarımızdan, anayasamızdan birçok noktaya kadar değiştirebileceğiniz tek nokta siyasettir."

Çiftçi bir ailenin kızı olan Sena, Ülkü Ocakları'na lise öğrenciliği zamanında kendi isteğiyle katılmış. Sülalesinde MHP'li ve sosyal demokrat eğilimden kişiler olduğunu belirten Sena, daha ziyade anne tarafının MHP'lilerden oluştuğunu söylüyor. Lise yıllarında bu konuda kendisine öncülük eden ülkücü arkadaşlarının olmadığı bilgisinden hareketle Sena'nın siyasi tercihinde aile içerisinde geçirdiği sosyalleşme sürecinin etkili olduğunu söyleyebiliriz. Ülkü Ocakları'nın genelde erkek egemen oluşumlar olduğu ön kabulünün önceleri aile içerisinde kaygılara neden olduğunu fakat daha sonra ailesinin, özellikle de annesinin Sena'nın ülkücüğüne alıştığını, ocaktakileri kendi çocukları gibi benimsediğini öğreniyoruz. Sena, lise yıllarında ülkücü olmasının arkadaşları arasında olumsuz herhangi bir sonucu olmadığını, fakat üniversitede bazı siyasi gruplar tarafından ayrımcılığa uğradığını belirtmektedir. İstanbul'a üniversiteye geldiğinde Ülkü Ocakları'yla bağlantısı devam eden Sena, halen ocağın yönetici kadrosunda yer alıyor.

Babası Bolu'da şehir içi taşımacılıkla uğraşan Altan'ın ocakla ilişkisi oldukça eskiye dayanıyor. Ortaokulda mahalleden ülkücü bir arkadaşının etkisiyle ocağa gittiğini söyleyen Altan'ı ilk tanışıklıkta en fazla etkileyen şey ilk kez götürüldüğü Ülkü Ocağı'nda kendisine bü-

yük adam muamelesi yapılmasıdır: "Ocak, çocuk muamelesi gördüğüm bir yer değildi. Koskoca insan muamelesi gördüm. İlk gittiğimde elimi sıktılar. Tokalaştım. Çok hoşuma gitti. Hep büyüklerin eli öpülürdü. Böyle bir atmosferde girdim Ülkü Ocakları'na, bir daha da çıkmadım. Ondan sonra lise yıllarında aktif rol oynadım." Başlangıçta gençlere verilen yaz seminerlerine katılan Altan, giderek buradan aldıklarıyla tarihe merak salıyor ve halen üniversitede tarih öğrenimi görüyor. Üniversitede ülkücü öğrencilerin içerisinde yer alan muhatabımız süreç içerisinde fakülte başkanlığı, üniversite başkanlığı, İstanbul üniversiteler üst başkanlığı yapmış ve halen İstanbul Ülkü Ocakları'nda teşkilat başkanlığını yürütüyor. Günümüzde gençlerin nasıl, hangi kanallarla ülkücülüğü seçtikleri sorusunu Altan; "internet pek etkili olmuyor, yine aynı, arkadaş dost, bir de ailesinden. Ben ülkücü bir aileden gelmiyorum. Babam Özal, Ecevit siyasi yelpazesindendir. Ama bizim oranın insanında vatan sevgisi var" diyerek cevaplıyor. Altan'ın ülkücü camiaya kardeşlerini, amca çocuklarını ve arkadaşlarını kazandırdığı göz önüne alınırsa siyasi doktrinin aktarılması ve benimsetilmesinde uygun bir sosyal ortamda kurulan kişisel ilişkilerin etkili olduğunu görmek mümkündür.

AKP ve CHP'li gençlerin üniversitede, siyasi sosyalleşme sürecinde edindikleri tecrübeler ve kurdukları ilişkiler onları öğrencilik yıllarında veya eğitimlerini tamamladıktan sonra kurumsal siyasete, partiye taşıyor. MHP'nin gençlik hareketi Ülkü Ocakları'na katılım yaşının ortaokul ve lise çağlarında, daha ziyade aile ve arkadaş çevresinin etkisiyle gerçekleştiği, örgütçülük tecrübesinin de ocak içerisinde uzun bir süreç içerisinde kazanıldığı gözlenmektedir. Böylesi dar kapsamlı bir çalışmada kanıtlamak mümkün olmasa da ocak içerisinde eski/yeni ayrımının yönetimde yukarılara tırmanmada önemli bir faktör olduğu görülmektedir.

PARTİLERDE GENÇLERİN YERİ VE KONUMU

Görüşmelerden hareketle gençlerin parti içerisinde var olan iktidar yapılanmalarını ve iktidar ilişkilerini sorgula(ya)madıklarını, aksine söz

konusu iktidar blokunun dış çeperlerine eklemlenmeye çalıştıklarını söyleyebilirim. Genel başkanın tartışılmaz otoritesi anlamına gelen şeflik sisteminin parti içi işleyişte demokrasiyi dışlamadığına inanan gençlik kolları mensupları partinin lider partisi olmasını da doğal karşılıyorlar. Tartışma, oylama, farklı görüşlerin ifade hürriyeti gibi konular seçenek dışıdır, çünkü parti kimliği içerisinde kazanılan türdeşlik bilinci ve benimsenen disiplin anlayışı bu gibi yapısal sorunların üzerini örtüyor. Görüştüğüm gençler parti başkanı, gençlik kolu başkanı, parti merkez yönetimi veya ocak başkanıyla her konuda hemfikir olduklarını beyan ediyorlar. Burada, içselleştirilerek benimsenen, cemaat ruhunu çağrıştıran bir "biz" kimliğinin ağır bastığı, bireyin kendisini ifade etmekten, kişisel görüş belirtmekten imtina ettiği bir anlayışla karşı karşıyayız.

Gençlik kollarının il başkanlarının doğrudan parti başkanı tarafından atandığını belirten Ahmet, bu durumun AKP'ye özgü olmadığını, ayrıca partinin tüm kademelerindeki yöneticilerin "seçiminde" de herkesin böyle çalıştığını belirtiyor: "Biz – AKP İstanbul il gençlik kolu yönetim kurulu olarak üç, dört arkadaş yönlendiririz Ankara'ya, Ankara da başka bir mülakatla der ki bu arkadaşımızı biz uygun gördük." Aynı partiden görüştüğüm Ayşe daha önceki gençlik kolları il başkanlığı "seçiminde" önerilen isimlerden birisi olduğunu ve bu çerçevede parti genel başkanıyla görüşmeye Ankara'ya çağrıldığını belirtmektedir. AKP'de gençlik kollarında demokratik bir işleyiş olduğunu düşünen Ayşe, seçimlerin nasıl geçtiğine dair soruma cevaben; "seçim değil de biraz tabi... Şimdi kongrede yapılıyor seçim, ama tabi tek aday çıkıyor. Böyle bakınca ne kadar demokratik diyebilirsiniz ama. İnanır mısınız? O çıkan aday da topluca karar verilerek çıkan aday oluyor" demektedir. Seçimlerde gençlik kolları yönetim kurulunun desteğini ve parti genel başkanının olurunu alan tek aday çıkması kendisi de bir süredir gençlik kolları il yönetim kurulunda olan Ayşe'ye göre bir demokrasi ayıbı değil:[4] "Bence siyaset böyle bir kültürden geliyor, bu değişe-

4 AKP Genel Merkez Gençlik Kongresi'nde tartışmalar yaşandı. Genel Merkez'in bilgisi dışında Gençlik Kolları Başkanlığı'na aday olan bir partili, yönetimin baskısı sonucu adaylıktan çekil-

cek. Bu bir süreç, belki değişecek. Ama bulunduğumuz basamakta bu normal geliyor bana." Her şeye rağmen Ayşe normal olanın pek de iyi bir normallik olmadığının farkında; bu meselenin zamanla özerk bir gençlik kolları yapılanmasıyla aşılacağına dair iyimser beklentileri var: "Demokratik değil ama, demokrasiyi bir çizgi olarak düşünmüyorum. Bir nokta değil. Demokratik ya da değil. Biz bir noktadan başladık, bunun ilerisi var, son noktada değiliz ama bu bir anda olabilecek bir şey değil. Bu basamaklar arasında olmamız gereken yerde olduğumuzu düşünüyorum. Bunu kıyaslama olarak da verebiliriz. Diğer siyasi partilere bakınca da hep böyle devam eder. Ama bunun başlangıcı neydi? Bu AKP'de böyle olmadı. Biz yeni bir partiyiz. Zaten gençlik kollarının ayrı bir seçim yapması gibi bir şey yok. Bir basamak çıkarsak gençlik kolları ayrı bir yapı olarak görev alıyor, yani ana kademeye bağlı değil, kendi seçimlerini yapıyor. Bunlar bir sonraki aşamada, daha ilerisine gideceğiz. O süreçle ilgili." Ayşe'nin parti içi demokrasi konusunda iyimser bir umut etme haliyle, "burası Türkiye" diyerek olanı kanıksama, doğal görme mecburiyeti arasında sıkıştığı görülüyor.

"Gençlik kollarının iç işleyişinde ve kolların AKP üst yönetimiyle ilişkilerinde demokratik bir mekanizma var mı?" sorusuna cevaben, Mehmet "Bu zor bir soru. Tamamıyla var diyemem. Parti içi demokrasi; tüzüğe bakınca, kongrelerde herkes bağımsız olarak gelip il ya da ilçe başkanlığına oynayabilir. Bu anlamda bizim partimizde pek

---

mek zorunda kaldı. Delegelerin yanı sıra Türkiye'nin dört bir yanından gençlerin katıldığı kongrede başkan adaylığı ve yönetim için iki liste divana başvurdu. Başkanlığa aday olan Mahmut Mesut Ballı ve Hakan Tütüncü'nün isimleri ve listelerinin okunmasının ardından salonda Erdoğan ve parti yönetiminin bulunduğu bölümde hareketlenme yaşanması dikkat çekti. Bu hareketlenmeden bir süre sonra divan başkanlığı Ballı'nın partinin birlik ve beraberliğini gerekçe göstererek başkan adaylığından çekildiğini bildiren bir dilekçeyi kendilerine ulaştırdığını açıkladı. Bu açıklamanın ardından Ballı ve onu destekleyen delegeler kendilerine ayrılan bölümü terk etti. Bu sırada bazı delegelerin Erdoğan ve parti yönetiminin oturduğu yerlere doğru, 'Demokrasi dediğiniz bu mu?' diyerek seslerini yükselttiği ve tepki gösterdiği gözlendi. Erdoğan devreye girdi. Kulislerden edinilen bilgilere göre Ballı, Erdoğan ve parti yönetiminin rızası olmadan başkanlığa aday oldu. Bunun üzerine olaylara bizzat müdahil olan Erdoğan ve parti yönetimi anında devreye girerek, desteklerinin diğer adaya olduğunu vurguladı ve Ballı'yı çekilmeye zorladı (*Radikal*, 2005).

fazla kapı yok. Özellikle İstanbul nezdinde böyle bir şeye kesinlikle müsaade edilmez. Bu parti içi demokrasi... Tabi demokrasiden ne anladığınıza da bağlı" demektedir. Görece homojen bir biçimde oluşturulmuş yönetim kademelerinde, karar alma süreçlerinde var olan eğilimleri dikkate alarak sonuca gitmeye parti içi demokrasi adını veren Mehmet'e göre; "Karar mekanizmasıysa kastettiğiniz, parti içi demokrasi işler. Gençlik kollarında da, ana kademede de. Yürütme üzerine düşen görevler var ama kararlar yönetimde istişare edilir. Teamüle göre kararlar çıkar. Parti içi demokrasi işler. Fakat atama usulünde kongrelerde parti içi demokrasi işlemiyor tabi. Burda genel merkezin sözü geçmez direkt başbakanın dediği olur. Kongre'de başbakanın dediği olur ama İstanbul özelinde il genel başkanının hür iradesi vardır."

Demokrasiyi kitaplarda yazılı soyut bir kavram olarak resmeden Mehmet; "burada bizim kitaplarda okuduğumuz demokrasi anlayışı yok. Ayrıca olması taraftarı değilim" demektedir. "Özellikle parti içinde farklı seslerin çıkması iyi olmaz. AKP İstanbul patentli bir parti. İstanbul gibi bir yerde ayrışmalar, çekişmeler AKP'ye, genel merkeze, Türkiye'nin geneline büyük zarar verir. Bizim gençlik kollarının genel siyasetini genel merkez yönlendirir. En can alıcı vuruşu da her zaman İstanbul'da yapmıştır. Buradan bir fikir ortaya çıkar ve genelde tüm Türkiye'ye yayılır. Dolayısıyla bizim böyle bir farkımız var. Buradan çıkacak tezatlık, farklılık durumunda kendi özelimizde tartışırız. Bizim ANAP, MHP kökenli arkadaşlarımız da var. O konuda o kadar katı değiliz. Fakat iş kongre söz konusu olunca biz orada bölünmeye mahal vermemek için gerekenleri yaparız, ama oraya kadar parti içi demokrasi işler. Nasıl işler, isimler çıkar. Aday isimleri çıkar. Bu adaylar başbakan nezdinde elenir, karar verilir. Ve kongreye gelir. Bu yarış kongrede değil, kongre öncesinde yapılır. Bu bence de böyle yapılmalıdır."

Görüldüğü gibi parti içi demokrasi konusunda Mehmet'in yaklaşımı yukarıda görüşlerini ele aldığım Ayşe'ye nazaran daha tutarlı. Mehmet'e göre imkânlar elvermediği veya Türkiye henüz olgunlaşmadığı için değil, demokrasinin olmamasının daha iyi olduğu anlayışı partiye hakim olduğu için partinin iç işleyişinde demokrasiye yer yok.

Aynı partinin iki gençlik kolu yöneticisinin bu önemli konuda ayrışmalarının nedeni belki de Ayşe'nin daha genç, partide görece yeni olması ve henüz "Milli Görüş" siyasi kültürünü yeterince öğrenememiş olmasıdır. Mehmet için partinin sorunsuz, tartışmasız bir şekilde yoluna devam etmesi öncelikli bir konu; bu nedenle demokrasinin parti içerisindeki birlik ve beraberliği bozabilecek bir tehdit potansiyeli taşıdığını düşünüyor: "Dedim ya bu demokrasiden ne anladığınıza bağlı. Gerçek anlamda demokrasi yok. Ben de istemem teşkilatta olmasını. Örneğin bir ilçe başkanı görevlendirdik. Bizim mahalle örgütlerimiz var. Bir insana görev veriyorsun. Onun haricinde biri daha çıkıyor. Bunlar kendi içinde ayrılığa düşüyor. Küskünlükler. O küskünlerin dışarıda aleyhte konuşmaları. Bence bunlar partiye çok daha zarar verir diye düşünüyorum. Tamam demokrasi ama partinin de biraz militan demokrat olması gerekiyor. Karar mekanizmasında demiyorum." Bu söylem partide karar mekanizmasının birbirlerine oldukça benzeyen kişilerden oluşması koşuluyla eğilim belirleme demokrasiciliği, istişare yapılabilir anlamına geliyor. Partisini demokrasiye karşı savunmayı benimseyen Mehmet; "Militan demokrat derken partinin gerekirse kendi menfaati için kendini savunmasını düşünüyorum. Demokratik yollarla da olsa kendini savunması. Bu anlayışta olmalı. Kendi iç yapılanması için. Aksi halde zarar olur. Diyelim ki il başkanlığı süreci olacak. İçimizden bir belki iki kişi aday olacak. Bu iki kişinin teşkilatlardaki uzantısı. Tarafların kamplaşmaları, birinin başkan olup diğerinin dışarıda kalması. Onların dışarıda bizim aleyhimizde konuşmaları. Her açıdan zarar verir diye düşünüyorum" demektedir.

Aynı partiden Necati, parti içi demokrasi konusunda Ayşe'ye daha yakın duruyor: "Hayır, şöyle formel bir yapılanma var. Bunun bulunduğu yerde birtakım hiyerarşilere uğramak zorundasınız. Bu hiyerarşide yazılmamış birtakım kurallar işliyor. İki mesele var. Birincisi; ideal bir demokrasi var mı? Yok. İkincisi; bizim parti mevcut durumda siyasal sistemin diğer aktörlerine göre daha iyi mi? İyi. Gidişat olumlu mu olumsuz mu? Olumlu. (...) Gidişat olumlu bir gidişat. Biz gençlerin varlığından dolayı gidişat olumlu. Biz bu işin daha iyi olaca-

ğına inanıyoruz. İleride biz yapacaksak yapacağız. Biz inanıyorsak yapacağız demek."

Yine Necati'ye göre gençlik kollarına nazaran partinin daha yaşlı olan üst yönetimindekiler doğal olarak daha muhafazakârlar. Sonuç itibarıyla, demokrasi konusundaki aksaklıklar bir tür kuşak sorunudur: "Bizim üst kuşağımız babasının yanında konuşmaktan çekinen tarzda büyüdüler. Böyle büyüyen bir kuşağın mensuplarının şu anki yaklaşım tarzını sergilemiş olmalarını biz doğal karşılıyoruz. Kendi çaplarında iyi bir yere gelmişler." Gelecek konusunda iyimser olmayı tercih eden Necati, yine de parti içerisindeki gençlerin işinin ne denli zor olduğunun farkında: "Biz bu konuda idealistiz. Sistemin uzun süredir sınırladığı şeyleri biraz kırmaya çalışıyoruz, ama yoğun bir sınır var, duvar var. Bu altyapının sınırlarının dışına da olağanüstü bir şekilde sıçrayamıyorsunuz. Emek sarfedeceksiniz, kırılacak kolunuz, o şekilde aşılacak."

Görüldüğü gibi parti gençlik kollarında idealistlerle realistler yan yana. Ayrıca tek bir kişinin söyleminde bile gençlik kolları, ana kademe arasındaki güç ilişkileri konusunda değişim talep eden eleştirel tutumla, boyun eğme zorunluluğu arasında bir tür gerilim yaşandığı gözlenmektedir. Her şeye rağmen, parti düzeni içerisindeki hiyerarşinin ve şeflik kültünün gençlik kolları yöneticileri tarafından içselleştirilmesi olgusuna bağlı olarak, görüşülen gençlerin söyleminde yaratıcı ve yenilikçi değil, direktifleri uygulayıcı ve statükoyu korumaya yönelik özellikler öne çıkmaktadır. Yukarıda bir gazete haberinden hareketle değindiğim, parti yönetiminin baskıcı niteliğini göz önüne seren 2005'teki AKP gençlik kolları birinci olağan büyük kongresinde konuşan genel başkan Erdoğan partisinin gençlerini "dar alanda oyun oynamamaları" ve "kısır düşüncelere" kapılmamaları konusunda uyararak; "Türkiye Cumhuriyeti'nin mürüvveti, sizlerin mutluluğu ve saadetiyledir. Ama hayatın en önemli hakikatlerinden biri sabırdır. Sabır, en büyük nimet ve zenginliktir. Unutmayın, sabır ile koruk, üzüm olur" demektedir (*Zaman*, 2005).

AKP'de ortaya çıkan merkeziyetçi yapılanma aslında diğer partiler için de geçerli. Örneğin CHP gençlik kolları yönetiminden Funda;

"Seçimlerden sonra gençlik kollarımız da yapılanacak. Olağan kongre var. İl gençlik kolları yönetimlerinin de Eylül'den Aralık'a kadar olan dönemde atanması, seçilmesi lazım" diyor. Daha sonra atamanın bir dil sürçmesi olduğunu belirten Funda hemen düzeltiyor: "Ben atama dedim. Ona takılmayın, atama olmuyor, seçim oluyor da nedense ağzıma öyle geldi. Tabi şöyle bir şey var, seçim esastır. Ama çok muhalefet olan, oraya yakışmayacak bir insan seçilmişse, değil. Biraz bakılır. Çok olamayacak bir kişiyse seçtirmeyiz zaten. Hani oldu da seçildi orda bir şey girer tabi ki devreye." Parti üst yönetimiyle hemfikir olmayan birilerinin gençlik kollarında sorumlu mevkilere gelmesi görüldüğü gibi CHP'de de pek mümkün değil.

Gençlik kollarının iç işleyişi, parti içerisindeki yeri konusunda eskiye göre gelişme kaydedildiğini düşünen Funda, giderek daha demokratik bir yapılanmanın oluştuğunu savunuyor: "Ben görece daha şanslıyım. Bizden önce CHP biraz daha kapalıydı. Daha hiyerarşik bir yerdi. Çok demokratik bir ortam var mıydı, yokmuş benden önce, ama benim dört beş senedir gördüğüm şey şu; önüm kesilmedi. Yöneticilerimin kapısı açıktır, girerim konuşmak istediğimde muhalefet olmak istediğimde tartışırım. Ayrıca sayın genel başkanla da böyle. Birkaç kez görüşme imkânım oldu. Onur Öymen'le diyalogumuz çok fazladır. İlçe başkanımız da bize çok destek verir. Bizim önümüzü kesen birisi olmadı, daha iyisi olabilir mi? Olabilir. Daha hızlı bir şekilde bir yere gelmek, statü için değil. Bir şeyler yapmak, daha yararlı olabilmek, daha iyi olabilmek adına isterim. Ama zamanla olacak bir şey. Anti demokratik bir yapı falan yok, gayet demokratik bir ortam."

Funda'nın parti içi demokrasi anlayışı, üst yönetimle iyi geçinerek partinin yönetim kademelerinin basamaklarını sorunsuz bir biçimde tırmanma imkânı gibi, parti içerisinde kendi kişisel ilerlemesiyle sınırlı bir demokrasi anlayışıdır. Gençlerin yeri ve konumu konusunda parti içerisinde sorunlar olduğunu kabul eden, bunların CHP'ye özgü olmadığını, hemen her partide gençlerin sorunlar yaşadığını belirten Funda, partideki muhalif gençleri, küskünler olarak nitelerken, kendisi küstürenler yanında yer almaktadır. Bu duruşun arkasında kanımca

içerisinde yer edinilen siyasi partinin türdeş bir blok olarak kurulması ve partide birlik ve beraberliği bozabilecek her türlü tutumun (yönetime muhalefet gibi) tehlikeli ve istenmez addedilmesi anlayışı yatmaktadır. "Küskünlerimiz var. CHP ile ilgili bir sorun değil bu. Her partide var. Çok şey yapmak istiyorsunuz. Delikanlısınız, çok ateşlisiniz ama bu işin de bir usulü, işleyişi var. Bizden önce daha tecrübeli, daha lafının dinlenmesi gereken insanlar var. Ama o parti çerçevesini bozup da tamam, bunlar yaşlı bunlarla bir yere varılmaz, biz genciz tarzı bir düşünce içine girerseniz muhalefet olursunuz. Küskün olanlar, yönetime sırtını dönenler çok var. Ben onlar içinde yer almadım. Hep söylerim bizim ilçede gençlik kolları ve siyaset farklıdır. Çünkü belediye bizim belediyemiz. Buradakilerin %65'i sadık CHP'li. Aynı düşüncedeyiz. Bizim önümüzü kesmek isteyen yöneticiler yok. Biliyorum, başka ilçe teşkilatlarında sorunlu olan gençler var."

Funda gençlerin yönetime katılmasındaki sıkıntıları ve parti yöneticilerinin olağanüstü ağırlığını olağan karşılıyor. Partideki iktidar ilişkilerini görmezlikten gelmeyi tercih eden Funda, daha demokratik iç işleyişi olan daha özgürlükçü bir parti için henüz erken olduğunu düşünüyor: "Sorunlar oluyor, oluyor. Her şey güllük gülistanlık değil. Her zaman bütün gençlerin lafı dinlenmiyor. (...) Partilerin lider partisi olması Türkiye'nin genel olarak özelliği. Şimdi siz dönüp baktığınızda Menderes, İnönü, Atatürk, dersiniz. DSP demez Ecevit derler. Bu, liderin çok üste çıkışı. Ben bunu şöyle eleştiriyorum. Lider odaklı olmak yanlış, ama insanlar, burası Türkiye. Halkı etkilemenin yolu karizmatik liderden geçiyor. Sizin kolektif olarak yaptığınıza bakmıyorlar. Gençlik kolu, kadın kolu çalışmasına bakılmaz. Sorunca, Erdoğan iyi çalıştı diyorlar. Ben lidere çok karşı değilim. Liderin nasıl olduğu ile ilgili bir sorunum var. Eğer liderinizin kulakları yanındakilere kapalıysa, mesela gençlik koluna karşı dediğim dedikse, orada bir değerlendirme yapmak, toplu hareket etmek, muhalifleri yanınıza alıp uyandırma yapmak iyi bir şey. Eğer lideriniz gelip sizi dinleyen bir insansa; bakın Türkiye'de siyasetin yolu bu derse, onu kabul ederim. Daha liberal, özgür bir ortamda lider değil de birden fazla eş başkanın, kadın

kolunun, gençlik kolunun olduğu. Onlar bizde henüz işlemiyor, uzun süreler de işlemez." Sonuç olarak Funda'ya parti liderinin "sizi anlıyorum ama burası Türkiye..." demesi onun lidere bağlılığının sürmesi için yeterlidir.

Yapı ve organizasyon itibariyle parti gençlik kollarından farklılık arz eden Ülkü Ocakları, yerine getirdiği işlevleri açısından bakıldığında MHP'nin gençlik kolları gibi çalıştığı görülmektedir. Gençlik kolu veya dernek statüsü yerine tüm Türkiye'de yaygın bir biçimde örgütlenmiş "Ülkü Ocakları Dergi Temsilciliği" statüsü benimseniyor. Ocakların genel merkezi gibi çalışan Ülkü Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı da dergi temsilciliklerinden yani Ülkü Ocakları'ndan bağımsız bir yapılanma olarak görünüyor. Ocakların maddi kaynağının da Ülkü Ocakları dergisinin satışından elde edildiği söyleniyor. İl düzeyinde teşkilatın nasıl yapılandığını il yönetiminde çalışan Sena'dan dinleyelim: "İl düzeyinde yönetim yapımızda başta il başkanı, onun altında il yönetim kurulu. Üniversite teşkilatı var. İl yonetiminde üniversite teşkilatından sorumlu biri var, onun altında da İstanbul'daki bütün üniversitelerin başkanları, onların altında bütün fakülte başkanları var. Liselerin de var aynı şekilde. İl yönetiminde orta öğretim teşkilatından sorumlu biri var. Ona bağlı olarak bütün ilçelerde. Her ilçe ocağının da orta öğretim sorumlusu var. Onların altında da o liselerdeki teşkilatların başkanları var." Bu organizasyon şeması çerçevesinde bakıldığında ocakların partiye nazaran farklı bir yapılanma arz ettiği görülmektedir. Yine de her iki yapılanmanın; partinin ve ocakların tek bir bütünün parçaları olduğunu unutmamak gerekiyor.

Öncelikle ocaklardaki iç işleyişin kendine özgülüğüne değinmek gerekiyor. Görüştüğüm ocaklı yöneticilerin söylediklerinden kurumsal iç işleyiş itibariyle bir demokrasi sorunları olmadığını anlıyorum. Onları AKP'li ve CHP'li gençlik kolları yöneticilerinden ayıran en önemli özellikleri de yukarıda yorumlanan demokrasi meselesi karşısındaki "dürüst" duruşları. Ocağın kendine özgü yapısı ve işleyişi, "Türk töreleri" gibi geleneksel kodlar ve değerler çerçevesinde ülkücülerin demokrasi sorunları yok. Sena; "Ülkü Ocakları genel başkanı atanır.

Atama yoluyla gelir. Ülkü Ocakları'nda görev alınmaz verilir. Siz de o görevi en iyi şekilde yapmaya çalışırsınız. Verilen görev de reddedilmez. İnsanlar o görevi aldıkları zaman bir şeref olarak algılarlar" demektedir. Sena, sadece ocakların değil, MHP de dahil olmak üzere ülkücü camianın hangi temeller üzerinde kurulu olduğunu ve liderin bu düzen içerisindeki öneminin altını çiziyor: "Ülkü Ocakları her şeyden önce, lider, teşkilat, doktrin diye üç sac ayağından meydana gelir. Birincisi liderin tartışılmazlığı ilkesi. Sadece Ülkü Ocakları'nda değil, ülkücü hareket içinde lider tartışılmazdır." Burada tartışılmaz lider sadece parti genel başkanı değildir. Ülkücü hareketin her kademesinde yer alan başkanlar lider kategorisinin içerisinde yer almaktadır. Başta genel başkan olmak üzere tüm "başkanların attığı adımlar, verdiği kararlar tartışılmaz." Sena'ya göre "çok sıkı disiplinle birbirine çok bağlı insanların meydana getirdiği teşkilat" ve "Türk milliyetçiliği fikri" demek olan doktrin ayakları da tartışılmaz unsurlardır. Doğal olarak, Sena'nın ana hatlarını çizdiği tartışılmaz önceliklerden demokratik bir kurumsallaşma beklemek mümkün değil. Ülkücüler olarak Türk törelerini yaşatmaya çalıştıklarını belirten Sena'ya göre Ülkü Ocakları "kesinlikle otoriter" yapılanmalardır. Genç bir ocak yöneticisi olarak bu yapının otoriter doğasını tamamen doğal karşılayan Sena; "Genç birisi olarak bu otoriter yapılanma sizi rahatsız etmiyor mu?" sorusuna: "Hayır rahatsız etmiyor. Bunlar kendi kültürümüzden kaynaklanan reflekslerimiz gibi geliyor bana. Ama hani belki ben yanlış bir örneğim, ben zaten onun içinde büyüdüğüm için zaten çok küçük yaştan itibaren ocağa gittiğim için... Belli bir yaştan sonra buraya geldim de hareketlerim değişti gibi; bunları ben ayırt edemiyorum. Bana tuhaf gelmiyor." Ocağa erken yaşlardan beri devam etmesiyle ocağın değerlerini içselleştirmesi arasındaki ilişkiyi sezse de Sena için buradaki işleyiş, duruş ve yaşam tarzı tek kelimeyle "doğal". Ocağa üniversite yılları gibi daha ileri yaşlarda katılanların bu değerleri anlamakta güçlük çektiklerinden de bahseden Sena, bunların bir kısmının bir süre sonra hareketten uzaklaştıklarını, kalanların ise "süreç içerisinde öğrenebilenler" olduğunu söylüyor. Ona göre zaten "her gelenin kalmaması iyi

bir şey, eleniyor olması iyi bir şey. Demek ki bir şey aranıyor, bir nitelik aranıyor, herkese göre bir yer değil burası. Bu güzel bir şey, belli bir seviyenin üzerinde."

Parti ocak ilişkisinde parti ağlarıyla ocak ağlarının hiyerarşik birlikteliği yerine merkeziyetçi bir anlayışın benimsendiğini, yani ocakların bulundukları il parti yönetimine değil doğrudan parti genel başkanına bağlandığı anlaşılmaktadır. Sena bu konuda, "MHP genel başkanını ülkücü hareketin, Türk milliyetçilerinin lideri olarak görüyoruz. Sadece MHP genel başkanına karşı böyle hiyerarşik bir bağımız var. Onun dışında parti teşkilatlarıyla hiyerarşik bir ilişkimiz yok. Onlarla aramızda emir komuta vs. zinciri yok" demektedir.

Ocaklarla parti örgütü arasındaki organik bağı, başta genel başkan olmak üzere parti yöneticilerinin eski ülkücülerden teşekkül etmesi olgusunda da görmek mümkün. "MHP yöneticilerinin çoğu Ülkü Ocakları kökenlidir. Doktrine bağlılık ve onu siyasete adapte etmek anlamında böyle de olması çok yerinde bence. (...) Ocaklardaki insanların birçoğu, hepsi değil ama birçoğu da siyaset yapmayı arzulayan kişiler. İleriye dönük olarak. Siyaseti nerede yapacaklar. MHP'de yapacaklar. MHP'ye dışarıdan, ülkücüleri hiç tanımayan bir insan gelip ülkücülerin lideri olamaz. Bizim genel başkanımız Ülkü Ocakları kökenli, ülkücü yetişmiş bir insan. Bununla ilgili ülkücülerin vicdanı çok rahat, kafalarında hiçbir soru işareti yok."

Mülakatın daha önceki bölümünde hareket içerisinde liderin tartışılmazlığına değinen Sena, MHP'nin lider partisi olmasından rahatsızlık hissetmiyor. Çünkü, "mücadeleye önderlik eden kişinin kararları tartışılmaya başlandığında, arkasında çok fazla çatlak ses veya sorgulama olduğunda o mücadelenin başarılı olması mümkün degildir." Liderin yanlış yapma olasılığının kesinlikle imkânsız olduğunu düşünen Sena, hareketin türdeş ve merkeziyetçi, hiyerarşik yapısından dolayı lideriyle ters düşmesinin de söz konusu olamayacağını belirtmektedir: "Lider kendi kendine kararlar veren uygulayan biri değil. Teşkilatın kademeli aşağı doğru inen bir yapısı var. Ama lider sana dur diyorsa duracaksın. Belki bir adım ileride benim göremediğim bir uçu-

rum var. Ben o uçuruma düşme riskini almam. Lider dur derse dururum. (...) Hayır, (lideri) sorgulamıyoruz, karşılık vermiyoruz değil. Söyledikleri üzerine düşünüyoruz, robot değiliz biz. Söylediklerini tabi ki düşünüyoruz. Düşünüyoruz ve sonuçta aklın yolu bir. Biz aynı fikirle beslenmiş aynı ortamda yetişmiş insanlarız. Meselelere bakışımız aynı." Ülkü Ocakları'nın bu kendine has türdeş, tekbiçimli yapısı MHP'yle birlikte ülkücü camia adı altında tekmerkezli, yekpare bir yapı meydana getiriyor. Partinin gayrı resmi gençlik teşkilatı olarak ocakların görüntüsü, daha önce ele aldığım diğer parti gençlik kollarının (özellikle AKP'nin) durumuyla benzerlik gösteriyor.

Altan, partinin gerçek anlamda dinamik tabanını ülkücülerin meydana getirdiğini, bu nedenle gençlerin önünü kesen bir liderlik anlayışının MHP'de hakim olamayacağını düşünmektedir. Ayrıca ona göre partide Türkeş'ten beri aslolan lider değil ülkücü ideolojidir. "Burada etkin olan faktör ülkücü felsefesidir. MHP de bunun siyasi hayata yansımasıdır. Burada lider çok öne geçemez." İlk bakışta Sena'dan farklı gibi görünen bu tavır aslında lidere kayıtsız şartsız bağlılık anlayışının Altan'da da yer etmiş olduğu gerçeğini değiştirmiyor. Altan'a göre de ülkücülükte "lidere sadakat esastır. Lider hiçbir şekilde eleştirilmez, tartışılmaz."

PARTİ GENÇLİK KOLLARINDA GENÇ KALMANIN ZORLUĞU...

Son olarak, mülakatlardan hareketle genç olmanın partide ana kademeye yani daha yaşlı olan yöneticilere nazaran bir özgünlük yaratıp yaratamadığı olgusuna değinelim. Parti içerisinde gençlerin kendilerine özgü bir duruşları, sorunlara önerdikleri özgün çözümleri var mı, yoksa seçim zamanı bayrak asma, toplantılarda slogan atma gibi ana kademenin kendilerine atfettiği rolleri oynamaya mecbur mu kalıyorlar?

Necati'ye göre AKP İstanbul teşkilatında ana kademede yer alan il yöneticileriyle gençlik kolları il başkanlığındaki yöneticilerin arasında fazlaca yaş farkı, kuşak farkı söz konusu değil. Milli Görüş camiasındaki genç kadrolarının AKP'yi kurduğunu göz önüne alırsak

bu durum anlaşılır hale geliyor. Partinin İstanbul il teşkilatındaki gençler 20'li yaşların sonunda, ana kademe mensupları da 30'ların başında. Necati yine de AKP gençlik kollarının ana kademeye nazaran "daha alışık olmadık yöntemlerle" siyaset yaptığını söylüyor: "Seçimde klasik, herkesin alışageldiği propaganda metodlarından tutun da hissiyatını ortaya koymada başvurulan araçlarla ilgili fark var. Gençliğinden beri siyaset yapan bir kısım insan var. Bunlar gençliğin rolünü bayrak asmak slogan atmak olarak görüyorlar. Bizim başından beri yerleştirmeye çalıstığımız şey, bayrak asıyorsak bayrakların nereye asılacağına karar vermek noktasında da bizim fikrimizin alınması lazım diyoruz. Biz kendi yönetimimizde (gençlik kolları bünyesinde) tartışırız bir konuyu. Mesela belediyelerin sosyal politikaları ile ilgili bir değerlendirme yapılacak. Biz içimizde tartışırız. Gençlik kolları başkanı notlarını alır. Bizim düşündüğümüz şeyleri ana kademeye aktarmak da onun görevidir." Görüldüğü gibi gençlik kolları kendi içerisinde görece özerk bir ortamda çalışabiliyor. Bu duruma göreli ve kontrollü bir özgür bırakma hali olarak bakmak mümkün. Özgürce tartışmaların sonuçlarının parti içerisindeki karar alma mekanizmalarına yansıması ve somut politikalar haline dönüşmesi ise yönetimde gençlik kolları temsilcisinin oy hakkı olmaması olgusuyla ilişkili olarak tamamen ana kademenin inisiyatifine bırakılmış durumda. Karar alma mekanizmalarının parti içerisinde "büyükler" tarafından meşru bir biçimde (parti tüzükleri bu konuda aydınlatıcı) tekelleştirilmesi gençlerin her durumda elini kolunu bağlamaktadır.

Aynı konuda AKP İl Gençlik'ten Ahmet'e göre gençlik kollarında partinin üst kademelerine nazaran "amatör ruh korunuyor, gençler daha heyecanlı, daha farklı bakıyorlar ve daha uzun vadeli bakıyorlar. Bu parti nereye gider, nasıl ileriye taşınır gibi konularda gençlerle diğerleri arasında tarzda değişiklik var. Zaten yaşı itibariyle uzun vadeli düşünmeleri gerekiyor."

"Siyasette genç olmak özgünlük yaratıyor mu?" sorusuna; "Bu soruyu sorarak kendimizi sorgulamamıza neden oldunuz ama bugüne kadar hiç düşünmemiştim bunu" karşılığını veren Mehmet, ardından

"Tam anlamıyla genelleme yapılmamalı. Ama kendi tarzımızı koyduğumuz hadiseler vardır. Ama ana kademenin eşgüdümünde kalmamız gereken durumlar da olmuştur. Tam anlamıyla kendi tarzımızı koyduğumuzu söyeyemem. Gençlik kollarının bir farklılığı var ama..." demektedir. Gençlik kolarında çalışanların büyüklere benzemeye çalıştıklarını, takım elbise giyip kravat taktıklarını söylese de Mehmet'e göre, "aslında gençlik kolları bu manada farklı olmalı".

Partide gençlerin yaptıkları çalışmaların sonuçlarına odaklandığını, elde ettikleri sonuçları ana kademeyle karşılaştırdıklarını, onlardan daha iyisini yapmaya çalıştıklarını belirten muhatabım buna rağmen ana kademeyle rekabet içerisinde olmadıklarının altını çizmektedir. Bu çerçevede parti içerisinde gençlik kollarının farklı bir duruş sergilemesinin imkânsızlığına da değinen Mehmet, "Biz yan kuruluşuz. Farklı sesler bir siyasi partide nasıl çıkar ki? 70'lerde çıkıyormuş şimdi çıkmıyor demek ki. O zamanki dinamizm siyasete Recep Tayyip gibi isimleri taşıdı. Burada o dinamiği pek göremiyoruz. 90'ların 2000'lerin en güçlü partisi AKP, buradaki gençlik kollarında böyle bir dinamik yok, sanki..." demektedir. Mehmet kendi tespitleriyle ortaya koyduğu meseleyi özerklik ve hareket özgürlüğü eksikliğinden kaynaklanan bir tür itaatkârlık olarak değil, parti hiyerarşisi içerisinde uyumluluk meselesi olarak yorumlamayı tercih ediyor: "Buna yönetime boyun eğme diyemem ama o kadar farklı kulvarlarda gitme şansımız da yok. Daha doğrusu gerek de yok. Gerek olsa ben burada yer bulamam. Yer bulamam derken öyle bir derdim var diye değil. Farklı söylemler içerisindeysem ve ben bunu kabullendiremiyorsam zaten burada yerim olmayacaktır."

AKP'nin kurucu çekirdek kadrosunun parti içerisindeki ağırlığına da değinen Mehmet, gençlik kolları olarak zaman zaman ana kademe il yönetimiyle anlaşmazlığa düşseler de bunun o kadar önemli olmadığını söylemektedir: "İl yönetimi ne diyor ben buna bakmam ben başkasına bakarım. Hepimizin AK Parti özelinde gözümüzü diktiğimiz üç dört kişi var. Biri Başbakan'dır, biri Abdullah Gül'dür biri Bülent Arınç'tır biri de Abdüllatif Şener'dir. Bu insanlar bizim kafamızdaki is-

tikametteyse, il başkanı farklı bir şey demiş, bunlara pek fazla takılmayız. Oradan bir çatlama olmaz. Yoksa ben demişim ki ben açık çay istiyorum il başkanı demiş ki yok demli olacak. Genel merkez genel başkanımız açık çay dedikten sonra olay bitmiştir bizim için. Bir de çok karizmatik bir liderimiz var. Bugün Başbakan'ımız Türkiye'nin ciddi anlamda tek karizmatik lideri. Bu insanların söylemleri bizim kalbimizde yer bulduktan sonra ilçe başkanıyla uzlaşamamışım, ki çok böyle olaylar. Şu an 32 ilçe var ama 25'inde sizin bahsettiğiniz şekilde bir uyum yok. 32 ilçeden 25'inde bu vardır. Kimisi açığa çıkarır kimisi toprak altına atar ama hepsinin gözü Başbakan'dadır, Arınç'dadır, Gül'dedir. Bu insanların söylemleri bizde yer buldukça o uyuşamamazlıklar hiçbir zaman dikkate alınmaz."

Gençlik kollarındaki partililerin duruşuyla ana kademedekilerin duruşunda farklılık olup olmadığı hususunda CHP'deki manzara da çok değişik değil. Üst yönetimle gençlik kolları arasındaki ritm farkına değinen Funda, yaşlıların daha yavaş ve yeniliklere görece kapalı olmalarının önemli bir farklılık olarak belirdiğini söylüyor. Ona göre internet vasıtasıyla günümüzde bütün bilgilere ulaşmak çok daha kolay. Gençler bu sayede her şeye daha hızlı ulaşabiliyorlar. Partideki büyükler daha az yeniliklere açık ve daha yavaşlar. Ayrıca gençlerin bir avantajı da risk alabilmeleridir. "Biz biraz daha ilerleyelim derken onlar 'dur bakalım suyun seyrine göre hareket ederiz' diyorlar. Bu durum partide zaman zaman problem yaratıyor. Çok beni kişisel olarak rahatsız edecek bir şey yaratmadı. Biz orta yeri her zaman bulabildik. Bunu bu ilçe adına söylüyorum tabi. Diğer ilçeler veya genelde CHP adına bişey söyleyemiyorum. Çok sorunlu ilçeler var tabi, gençlerin sesinin kısıldığı, tabi ki var."

Bu konuda CHP gençlik kolları ilçe yöneticisi Turgut da benzer noktalara değiniyor: "Eğer siyaset yapıyorsak ana kademedekilerle her noktada aynı olmak mümkün değil. Bir kere belirli bir kuşak farkı var, bu çok önemli bir şey. Ana kademede daha sakin, daha belki bir iki adım sonrasını görebilecek sakinlik var. Tecrübe noktalarında onlarla yarışmak söz konusu olamaz ama hırs bakımından biz onları

geçeriz. Şikâyet ettiğimiz noktaları düzeltmek istiyorsak, işimizden, evimizden parti çalışmalarına zaman ayırıyorsak, gençlik kolları olarak ülkeyi yönetmeye talipsek, biz de onlarla aynı yoldan gidemeyiz."

Turgut'a göre partideki yöneticiler var olanı muhafazaya yönelik bir tutum içerisindeyken, gençler geleceğe dönük bir anlayışla hareket ediyorlar. "Sonuçta yöneticilik kademesinde bulunan birinin siyasete gençlik ve gençlik kolu gözünden bakması çok beklenemez. Gençlik kollarındakilerin bir şeyleri daha iyi yapabilme ve büyüklere kendilerini gösterme mücadelesi var. (...) Partilerin gençlik kolları var. Ne iş yapar? Ya da neredeler, niye görünmüyorlar. Bu insanlar yer altında mı yaşıyor. Eskiden, 1980 öncesine bakınca, her eylemde aktif rol alan gençlik kolları var. Neden 1980 sonrası partilerin gençlik kollarında bir gerileme var? Evet pankart da asacağız, ama fikirlerimizi ana kademeye de söyleyeceğiz. Bizim için çok önemli olan projelerin gerçekleşmesini sağlayacağız. Mücadelemizin en büyük noktası bu. Gençlik kolu bir yerde şov mekanizması." Bu bağlamda parti içerisinde gençlerin mücadelesi başarılı projelere imza atarak bir yanıyla rüştlerini ispat etme, kendini gösterme, hiyerarşide yer edinme mücadelesi olarak belirmektedir. "Kolların en azından partiye bağlı olduğunu ve partinin geleceği olduğunu büyüklere göstermemiz gerekiyor. Evet fikirlere önem verilmeyebilir ama belli bir noktaya geldikten sonra fikriniz önem kazanmaya başlar."

Parti yöneticilerinin gençlik kollarını gerekli hallerde sahnelenecek gövde gösterilerinin aktörleri olarak görmesini eleştiren Turgut, gençlerin fiziki güçlerine değil fikirlerine sahip çıkılması gerektiğini, önlerinin açılarak yönetim kademelerine katılmalarının sağlanması gerektiğini düşünüyor: "Gençlik kollarının en büyük sıkıntılarından biri partinin üst kademelerine çıkamaması. Burada 30 yaşına kadar siyaset yapabiliyorsunuz. Yönetim kademelerinde bu bağlamda bir şeylerin mücadelesini vermediğiniz sürece katılımınız zorlaşıyor. Bir şeyleri istiyorsak bunun mücadelesini vermek bizim görevimiz. Aman tamam olmadı, önümüzü kestiler deyip bırakıp gitmek bizim için hiçbir zaman doğru bir yol olmadı."

Teşkilat yapısının çok sıkı bir disiplin anlayışıyla kurulduğu, üyelerinin birbirine çok bağlı olduğu Ülkü Ocakları'nda gençlerin partinin büyüklerine nazaran farklılık ve yeniliklerin taşıyıcısı olmaları mümkün mü? MHP'nin siyasi, ocakların ise ideolojik yapılar olduğunu belirten Sena, siyasetin esnek, ideolojinin ise katı ve değişmez bir yapıda olduğu anlayışından hareketle partide tartışma, farklı sesler çıkması gibi durumların olabileceğini, fakat Ülkü Ocakları'nda buna yer olmadığını söylemektedir. Hem ocakda hem de partide gözlenen genel başkana mutlak itaat eğilimi "aynı fikirle beslenmiş aynı ortamda yetişmiş aynı bakış açısına sahip olma" olgusundan hareketle meşrulaştırılmaktadır.

Sena'ya göre ülkücü camiada partili büyüklerle ocaklı gençler arasında çok önemli farklılıklar gözlenmiyor: "Yani çok büyük farklar yok ama bizim... Biraz genç olmakla alakalı olarak, genç olduğumuz için daha toplum içinde siyaset yapıyoruz, insanlarla daha içli dışlı olarak siyaset yapmayı tercih ediyoruz. Ben mesela aday olsaydım bu süreci daha toplum içinde geçirirdim diye düşünüyorum. Bizden bir önceki kuşak siyaseti daha böyle planlar projeler üreterek... Masa başında yapmıyorlar ama insanlarla daha az diyalog içinde yapıyorlar. MHP için söylüyorum bunu. Tayyip Erdoğan gibi siyaset yapmıyorlar. Biz de büyüklerimiz gibi yaparız ama biz bunu daha toplumdan kopmadan... Şu anda MHP yöneticilerini toplumdan uzak olarak görüyorlar. Biz bunu belki biraz daha aşağıya çekebiliriz diye düşünüyorum. Daha böyle sosyal ilişkilere öncelik vererek." Partideki yönetici kadroların seçkinci tavırlarına halka inme önerisiyle cevap vermeye çalışan Sena, söz konusu farklılık dışında genç-yaşlı aynı değerleri paylaştıklarının, aynı duruşu sergilediklerinin altını çiziyor: "Mesela genç siyasetçiler fikirlerini aktarırken daha coşkulu, daha heyecanlı oluyorlar. Ben mesela, genel başkanımız gibi, çok polemiğe girmeden, çok polemik yaratmadan siyaset yapmayı tercih ederdim. Her gündem maddesiyle ilgili yorum yapmak zorunda hissetmezdim kendimi. Değiştiremiyorsam bir şeyin üzerine çok konuşmaya gerek duymazdım. Çok boş konuşmazdım." Parti genel başkanının siyasi tarzını bir tür

model olarak benimseyen Sena, genç siyasetçilerin heyecanlı ve coşkulu olmalarını yadırgamaktadır.

Ocaklı gençlerle partili ağabeyler arasındaki farklılıklar konusunda Sena gibi kurumsal boyutun altını çizen Altan, buna ilaveten ülkücü camiada bir kuşak farklılığı da olduğunu belirtmektedir: "MHP her şeyden önce günlük siyasi olaylarla alakalı, günlük siyasetin yapıldığı bir parti. Kendini belirli konumlamalara sokuyor. Biz ideolojik boyuttayız, düşünsel bakımdan. Bir de şu var onlarla alakalı olarak; yaş grubu manasında kuşak çatışması, babalarla oğullara benzer. Bazı kopukluklar olur. Onlar olaya daha farklı bakar. Adam 12 Eylül'den gelir. İşte benim solcu bir arkadaşım olması gibi şeyleri yaşayamamıştır. Bu şeyler ona ters gelir. Daha muhafazakârdır. Kuşak çatışması. Kişisel anlamda fikir ayrılığı yok. Tamamen kuşak çatışması." Günümüzde partili büyüklerin birikim ve deneyimlerinden ülkücü gençlerin ders aldıklarını belirten Altan, bu anlamda aralarında belirli bir farklılaşma meydana geldiğini düşünüyor: "Onlar değişik tecrübeler yaşadılar. Biz onların tecrübelerini kazandığımız için daha net kararlar veriyoruz. Bizde böyle hata yapma oranı düşük. Öyle ajanların doldurusuna gelip de sinemayı basıp ateş açtı diye galeyana gelip insanları birbirine kırdırıyor muyuz? Yapamazsın.. Nerede yaparsın? Sosyal, kültürel, eğitim seviyesi düşük yerde olur. En son Sivas oldu, ikinci bir Sivas olmaz. İsteseniz de yapamazsınız, artık belirli bir seviyeye geldi. İdeolojilerde böyle kendini geliştirir. Hem bizle alakalı, hem başka insanlarla alaklı. Zaman ve mekân çok farklı." Her şeye rağmen ocaklarla parti teşkilatı arasında mutlak bir uyumluluk olduğunu vurgulayan Altan'a göre şimdiye kadar "MHP ile Ülkü Ocakları'nın ters düştüğü bir nokta olmamıştır."

DAR ALAN SİYASETİNDE GENÇLERİN YERİ

Sonuç olarak parti gençlik kolları meselesini Pierre Bourdieu'nün alan kavramıyla yorumlamayı deneyelim. Siyasi parti her ne kadar tek parçalı, homojen kurumsal bir yapı olarak görünse de içerisindeki eşitsiz dağılan kültürel, ekonomik ve sembolik sermayelere bağlı

olarak beliren güç ilişkilerinin varlığını yadsımak imkânsız. Bourdieu'ye göre, alanı yeniler/eskiler, yenilikçiler/muhafazakârlar, yönetenler/yönetilenler arasındaki mücadeleler, iktidar ve hakimiyet ilişkileri karakterize etmektedir. Görüştüğüm gençlerin söylemine yansıyan, partinin ve büyükler, kurucular, liderler, partinin objektif çıkarlarının taşıyıcıları olarak algılanan yöneticilerinin meşruluğu ve haklılığı anlayışı da onların verili güç ilişkileri çerçevesinde alanın otoriter yapısını sorgulamak yerine boyun eğmek zorunda kaldıklarını gösteriyor. Bourdieu'ye göre, alan içerisindeki mücadeleleri, yenilerin değişikliğin taşıyıcısı olmaları, eskilerinse var olan iktidar tekellerini muhafaza etme ve her türden rekabeti bertaraf etme eğilimleri karakterize etmektedir (Bourdieu, 1984: 113-120). Parti içerisinde iktidarı ellerinde tutanlar, partinin sahipleri, parti için neyin iyi, neyin kötü, neyin doğru, neyin yanlış olduğunu tanımlama ve diğerlerine, özellikle de gençlere dayatma araçlarının da meşru tekelinin sahipleri. Hali hazırda bakıldığında aralarında alan içi güç mücadelesi ve gerginlikler gözlense de eskiler, yani yöneticiler gençlere partinin ilkeleri konusunda sessiz bir onama anlayışını dayatmayı başarmış görünüyorlar. Mülakatlara genel olarak bakıldığında partilerin iç işleyişlerinde gençlerden sorgulayıcı, eleştirel değil olumlayıcı davranışlar beklendiği anlaşılıyor. Örneğin bu beklenti AKP gibi "genç", görece gençlerin ağırlıklı yer aldığı partilerde bir tür iç gerilim yaratsa da sonuç olarak lidere biat etme yani körü körüne inanarak bağlanma anlayışı baskın çıkmaktadır.[5]

Gençler, içerisinde yer aldıkları siyasal partilerde sorgulayıcı, eleştirel bir tutum takınmak yerine büyüklerine saygı ve hürmette kusur etmeyen, zamanla sıranın kendilerine gelmesini bekleyen, beklerken de parti üst yönetiminin isteklerini yerine getiren bir tutum sergilemektedirler. Bu bağlamda parti gençlik kollarının parti içerisindeki tek sesliliği yeniden üreten, yenilikçi değil "muhafazakâr", parti yöne-

---

5 Mevcut partilerden AK Parti'nin toplam 3 milyon üyesinden yaklaşık 1 milyonu gençlerden oluşuyor. CHP'nin toplam 580 bin üyesinden ise sadece 5'te biri (90 bin) 30 yaş ve altında bulunuyor (*Zaman*, 2006).

netiminin –partilerin çoğu adeta genel başkanın sahiplendiği kuruluşlar, partililer de başkanın adamları– hakimiyetini pekiştiren bir işlev yerine getirdiklerini söylemek mümkündür.

Gençlik kolları içerisinde yapılan "seçimler" parti üst yönetiminin gözetimi ve denetimi altında gerçekleştiriliyor ve çoğu zaman kimin gençlik kolu başkanı olacağı önceden biliniyor. Gençlik kolları başkanının "seçimine" yansıyan parti içi demokrasi eksikliği görüşülen gençler tarafından önemli bir sorun olarak görülmüyor. Gençler, partilerinin işlevselliği ve etkinliği adına demokrasiden ve onun gerektirdiği seçme ve seçilme mekanizmalarından uzak durmayı tercih ediyorlar. Partideki yönetimin olabilecek en iyi ve en uygun kişilerden oluştuğunu düşünen gençler, üst yönetim, ana kademe ve özellikle de parti genel başkanını eleştirmemeye itina gösteriyorlar. Göstermelik seçimle seçilenler yine aynı şekilde yönetime katılıyorlar: İl veya ilçe yönetim kurulunda yer alsalar, kendilerine toplantılarda söz hakkı verilse bile karar alma süreçlerinde oy hakları yok. Sonuçta, birbirlerine karşıtmış gibi duran, hepsi de otoriter ve hiyerarşik sıkıdüzen anlayışı üzerine kurulu yapılar olan CHP, AKP ve MHP/Ülkü Ocakları arasında gençlerin partideki yeri, konumu ve işlevleri itibarıyla üstü kapalı bir oydaşma olduğunu söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

Armağan, İ. (2004), Gençlik Gözüyle Gençlik. 21. Yüzyıl Eşiğinde Türkiye Gençliği, Kısıklılar Vakfı, USADEM Yayınları, İstanbul.

Bourdieu, P. (1984), Questions de Sociologie. s. 113-120, Ed. De Minuit, Paris.

İnanır, S. (2005), Bildiğimiz Gençliğin Sonu, Birikim, no.196, Ağustos 2005, İstanbul.

Karadeniz, H. (1975), Olaylı Yıllar ve Gençlik İstanbul, May Yayınları.

Kazgan, G. (der.) (2006), İstanbul Gençliği, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Kentel, F. (1995), Türkiye'de 90'ların Gençliği İMV-SAM, Yeni Yüzyıl Kitaplığı, İstanbul.

Lüküslü, D. (2005), La Jeunesse Turque Actuelle: La Fin du "Mythe" de la Jeunesse, Doktora tezi, Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales (EHESS), CADIS, Paris.

Ozankaya, Ö. (1966), Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Yönelimleri, SBF Yayınları, 127, Ankara.

Radikal (2005), AKP'de Tartışmalı Gençlik Kongresi, (10.4.2005).

Yurdsever-Ateş, N. (2006), İstanbul Gençliğinin Siyasal Değerleri içinde Kazgan, 2006 içinde, 85-151.

Weber, M. (1971), Economie et Societe, Plon, 22-23, Paris.

Zaman (2005), Erdoğan'dan AKP'li Gençlere İlk Ders: Siyaset Zaaf Kabul Etmez, 10.4.2005.

Zaman (2006), 12 Eylül Darbesi Gençleri Siyasetten Uzaklaştırdı, 10.10.2006.